

BİR JEOSİT ÖNERİSİ OLARAK HACİBEKİRLİ PERİBACALARI'NIN JEOMORFOLOJİK VE SEDİMANTOLOJİK ÖZELLİKLERİ (ULUKIŞLA-NİĞDE)

Esra Gürbüz

*Aksaray Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, 68100, Aksaray
(egurbuz@aksaray.edu.tr)*

ÖZ

Peribacaları, özellikle kurak ve sıcak bölgelerde oluşan, gerek görsellikleri açısından gerekse de oluşumuna neden olan farklı süreçlerin incelenmesi yönünden önem taşıyan morfolojik unsurlardır. Dünyanın farklı yerlerinde çeşitli örnekleri bulunan bu yapılar, genel itibarıyla alt seviyelerinde görece olarak dayanımı daha düşük kayalar (örn. çamurtaşı, marn, tuf veya iyi tutturulmamış kumtaşı) ile görece daha yüksek dayanıma sahip kayaların üstlerine gelmesi ve uygun aşınma süreçleri ile oluşurlar. Bu morfoloji genelde yekpare bir yapı sergileyebileceği gibi bazen de dayanımlara sahip daha çeşitli kısımlardan oluşabilmektedir.

Özellikle son yıllarda yapılan çalışmalarda, ülkemizde en bilinen örnekleri Kapadokya bölgesinde bulunan ve volkanik malzemedен oluşan peribacalarının yanı sıra, Narman (Erzurum) ve Kuşca (Konya) vadilerinde bulunan peribacaları gibi sedimanter kayalardan oluşan peribacaları lokasyonları tespit edilmiş ve birer jeolojik miras örneği olarak önerilerek kayıt altına alınmışlardır. Niğde ili Ulukışla ilçesine bağlı Hacibekirli mahallesinin ~1 km batısındaki yamaçlarda bulunan peribacaları da Miyo-Pliyosen yaşlı göl ve akarsu tortullarından oluşan istif içerisinde gelişmiştir. Peribacaları, konglomeralardan oluşan bir taban, kumtaşılarından oluşan dayanımı daha düşük bir gövde ve yine konglomeralardan oluşan bir şapkadan meydana gelmektedir.

Çalışma kapsamında detaylı sedimantolojik ve morfolojik incelemeleri yapılmış bu peribacalarının, farklı karasal ortamlarda depolanma ve aşınma süreçlerinin bir arada gözlenebileceği bir jeosit olarak dikkate alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Peribacaları, jeolojik miras, jeosit, jeomorfoloji, sedimantoloji

GEOMORPHOLOGICAL AND SEDIMENTOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE HACİBEKİRLİ HOODOOS AS A GEOSITE (ULUKIŞLA-NİĞDE)

Esra Gürbüz

*^aAksaray Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, 68100, Aksaray,
Turkey*

(egurbuz@aksaray.edu.tr)

ABSTRACT

Hoodoos (or fairy chimneys), which are formed especially in arid and hot regions, are important morphologic elements because of their visualizations and in order to study the processes that originate them. These structures represent various landscapes in different places of the World. They are formed by the gathering of relatively low strength rocks (e.g. mudstone, marl, tuff or poorly consolidated sandstones) at lower levels and overlaying relatively higher strength rocks under the appropriate erosion processes. While this morphology can generally exhibit such a monolithic structure, sometimes it can consist of more various parts with different strengths.

Especially, the best known examples in our country are the volcanic fairy chimneys in the Cappadocian region, as well as the sedimentary hoodoos in the Narman (Erzurum) and Kuşca (Konya) valleys, which were recorded or suggested as geosites. The fairy chimneys located to the ~ 1 km west of the Hacibekirli village of Niğde are developed in the slopes of Mio-Pliocene fluvio-lacustrine deposits. The hoodoos are formed on a base consisting of conglomerates, a body of poorly consolidated sandstones with a lower strength, and a cap composed of hard conglomerates.

It is suggested to consider these interesting geomorphic structures, which have been detailed sedimentologically and morphologically, as a geosite, because of varieties in sedimentation and erosion processes that can be observed together.

Keywords: *Fairy chimneys, geological heritage, geosite, geomorphology, sedimentology*